

کاهش نرخ باروری، جمعیت ایران را به کهنسالی می‌برد

مسئله کاهش نرخ باروری در کشور دیگر از تشکیل کارگروه و بسته‌های تشویقی گذشته است و به مرحله‌ای رسیده است که حالا جمعیت کشور را با رفتن به سمت کهنسالی تهدید می‌کند.

مسئله کاهش نرخ باروری در کشور دیگر از تشکیل کارگروه و بسته‌های تشویقی گذشته است و به مرحله‌ای رسیده است که حالا جمعیت کشور را با رفتن به سمت کهنسالی تهدید می‌کند. زنگ خطر کاهش نرخ باروری در ایران به صدا درآمده است. کارشناسان جمعیت یکصدا اذعان داشته‌اند، که جمعیت ایران در خطر پیری قرار گرفته است و تا 30 سال دیگر شاهد جمعیت میانسال در ایران خواهیم بود. زوج‌های ایرانی رغبتی به فرزندآوری ندارند و از دلایل این موضوع را نبود شرایط متعادل اقتصادی، معیشتی و فرهنگی نام می‌برند.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از روزنامه تهران امروز؛ کاهش نرخ باروری در ایران جزو دغدغه‌های اصلی مسئولین شده است تا جایی که دیروز رئیس سازمان ثبت احوال کشور با اشاره به اینکه سیاست‌های تشویقی برای افزایش جمعیت در راه است، گفت: در حال حاضر نرخ باروری در کشورمان ۷/۱ است که اگر همین روند ادامه پیدا کند طی ۳۰ سال آینده میزان ولادت با فوت برابر می‌شود. محمد ناظمی‌اردکانی، درباره وضعیت کنونی جمعیت کشور، اظهار داشت: سیاست‌هایی که برای جمعیت تعیین می‌شود راهبردی است و در بلندمدت نتیجه‌بخش خواهد بود. وی ادامه داد: اگر جمعیت‌مان در حال حاضر از لحاظ باروری به زیر نرخ رسیده ناشی از سیاست‌هایی است که در دهه اول و دوم انقلاب اتخاذ شده است.

برخی از این سیاست‌ها برگرفته از سیاست‌های دفتر جمعیتی سازمان ملل متحد است که اکثر کشورها در آن عضو هستند. رئیس سازمان ثبت احوال کشور تصریح کرد: در آن سیاست‌ها پیش‌بینی شده بود برخی کشورها به ویژه کشورهای جهان سوم نرخ رشدشان طی 20 الی 30 سال آینده به صفر برسد یعنی افزایش جمعیت نداشته باشند. آخرین اجلاس نیز در کشور مصر بود که 177 کشور در آن حضور داشتند و اینگونه تصمیم گرفتند. به گفته ناظمی‌اردکانی این تصمیم‌گیری در سازمان ملل مربوط به 20 الی 30 سال گذشته است و عبارت فرزند کمتر و زندگی بهتر نیز نشأت گرفته از این رویکرد بوده است. وی در ادامه گفت: نرخ باروری در کشورمان هم‌اکنون 7/1 است که اگر همین روند ادامه پیدا کند طی 30 سال آینده نرخ باروری به صفر می‌رسد یعنی ولادت با فوت برابر می‌شود. در حال حاضر ولادت یک میلیون و 400 هزار و فوت 400 هزار در سال است. در واقع شیب ولادت به سمت پایین و شیب فوت به سمت بالاست.

رئیس سازمان ثبت احوال کشور خاطرنشان کرد: سیاست‌های کلی جمعیت در حدود 15 بند در مجمع تشخیص مصلحت نظام در حال تصویب است؛ بعد از ابلاغ آن، با توجه به اینکه همه جوانب از ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی دیده شد امیدواریم سیاست‌های گذشته اصلاح شود و به سمت افزایش جمعیت حرکت کنیم. در واقع می‌توان گفت سیاست‌های تشویقی برای افزایش جمعیت در راه است.

محمد اسماعیل سعیدی، دبیر اول کمیسیون اجتماعی مجلس نهم از اقدامات این کمیسیون درباره طرح‌های تشویقی فرزندآوری به تهران امروز، می‌گوید: «کارگروه جمعیت و خانواده با همکاری کمیسیون فرهنگی، بهداشت و درمان و اجتماعی این مباحث را به‌طور جدی پیگیری می‌کند. کاهش نرخ باروری و عدم تمایل زوجین به فرزندآوری فقط به مشوق‌های مالی مربوط نمی‌شود و عوامل گوناگونی را در برمی‌گیرد. یکی از مسائل مهم در این زمینه دغدغه‌های اشتغال است، زیرا جوان با خودش مرور می‌کند آیا امنیت شغلی دارد یا خیر؟ مورد بعدی، بحث مسکن است. وقتی خانواده‌ای از دو فرزند بیشتر دارد، خب به سختی خانه برای اجاره کردن پیدا می‌کند. از سویی دیگر، اضافه کردن مرخصی زایمان چقدر می‌تواند مشوق فرزندآوری باشد.

مگر چند درصد از زنان بیرون از خانه مشغول به کار هستند. یا اینکه وقتی جوان مشکل اقتصادی دارد باید زوجین هر دو کار کنند تا از پس مخارج زندگی بربایند. بعضی از مشوق‌ها باعث می‌شود زوجین دچار عدم امنیت شغلی شوند. وقتی می‌گوییم مرخصی زایمان را افزایش دهیم باید در نظر بگیریم بعضی از کارفرماها سعی می‌کنند تعداد خانم‌های شاغل را از بدنه کم کنند. بحث دیگر، مشکل تورم است. وقتی مراجعه به پزشک تا زایمان، بسیار هزینه‌بردار است، خب یک جوان که کارمند است و براساس وزارت کار حقوق می‌گیرد، چطور می‌تواند به فرزندآوری روی بیاورد. تورم هم یکی دیگر از عوامل کاهش نرخ باروری است.»

این نماینده کمیسیون اجتماعی، تاکید می‌کند: «وقتی جمعیت جوان کاهش پیدا کرد، قطعاً در ابعاد مختلف و بخش‌های مختلف تأثیر می‌گذارد. باید بدانیم بخش اعظم نیروهای مسلح را جوانان تشکیل می‌دهند که اغلب سرباز هستند و همین مسئله و مشکل در تمام ابعاد تأثیرگذار است.»

مسائل اقتصادی یکی از عوامل عدم تمایل به فرزندآوری

دکتر جعفر بای، جامعه‌شناس از عوامل عدم علاقه زوجین به فرزندآوری به تهران امروز، می‌گوید: «مشکل کاهش موالید، به مسائل اقتصادی مربوط نمی‌شود و ریشه‌های فرهنگی دارد. فلسفه ازدواج و تولد فرزند در واقع به میل جاودانگی انسان مربوط می‌شود و این جاودانگی با مرگ به پایان می‌رسد در نتیجه انسان ازدواج می‌کند و فرزند می‌آورد که ادامه او باشد. اکنون به لحاظ فرهنگی فرزندان ادامه راه والدین نیستند و یک شکاف و گسست نسلی به وجود آمده و یک اتفاق عجیبی حادث شده است که ما شاهد نسلی شده‌ایم که به آداب و رسوم والدین زیاد احساس نزدیکی نمی‌کند و به سمت یک بیگانگی مطلق قدم بر می‌دارد. این بیگانگی و این شکاف باعث شده است وقتی فرد می‌بیند فرزند او ادامه دهنده او نیست و با هنجارها، باورها، آداب و رسوم مورد علاقه او احساس قربانیت نمی‌کند و در تضاد است، بدین جهت پدر و مادر آینده رغبتی به فرزندآوری پیدا نمی‌کند و در بی‌فرزندگی به سر می‌برد. در بعضی گروه‌ها، خود معقوله فرزندآوری به لحاظ تنش‌ها و چالش‌هایی که بین نسلی در نظام تربیتی اتفاق می‌افتد این چالش‌ها آزاردهنده است. همه این مسائل دست به دست هم داده است که افراد به بی‌فرزندگی و کم‌فرزندگی روی بیاورند. البته بعد از علل فرهنگی، اجتماعی، علل اقتصادی هم در روند کاهش نرخ باروری دخیل است.»

فرزندآوری گران‌قیمت شده است

دکتر جعفر بای، جامعه‌شناس، فرزندآوری را هزینه بر می‌داند و می‌گوید: «از همان مرحله اول که فرزند به دنیا می‌آید تا بزرگ شدنش هزینه بر است. در دنیای جدید با توجه به پیشرفت تکنولوژی، پدر و مادرها دوست دارند فرزندان با علم روز جلو بروند و از همان آموزش زبان قبل از دبستان تا کلاس موسیقی و غیره همه دارای هزینه‌های گزاف است و این موضوعات ضرورت اجتناب‌ناپذیری شده است.» نکته بعدی، «واکنش فرزندان است. اعتراض نسلی که از سوی فرزندان که نسبت به والدین و مطالبات فرزندان ارتقا پیدا کرده و این مطالبات والدین را در مضیقه قرار داده است. این اتفاقات اجتماعی، فرهنگی دافعه ایجاد کرده و مانع از بروز فرزندآوری شده است.»

بسته‌های تشویقی کافی نیست

«اعطای امتیازات مادی و سیاست‌های تشویقی اقتصادی برای تولد فرزند نقشی نخواهد داشت.» این گفته‌های دکتر جعفر بای، جامعه‌شناس است. او معتقد است: «سیاست‌های دهه شصت و هفتاد درباره فرزندآوری و عدم فرزندآوری تأثیری روی اتفاقات فعلی ندارد. زیرا شرایط فرهنگی خودش را تحمیل کرده است و به عنوان مثال: در دهه شصت سیاست افزایش جمعیت وجود داشت و تشویق برای افزایش جمعیت بود. در آن زمان اعلام کرده بودند به کسانی که خانواده‌های 9 نفره دارند، زمین اعطا خواهد شد و خانواده‌ها برای گرفتن زمین، فرزندآوری کردند. اما در حال حاضر این امتیازات اثر نخواهد داشت.»

چون مسائل اقتصادی در مرحله سوم و چهارم برای معضل کاهش نرخ باروری قرار دارد و مسائل فرهنگی مانع فرزندآوری شده است. «این جامعه‌شناس تاکید می‌کند: «اکنون در مرحله بدی قرار داریم. زیرا اگر این شیب کاهش نرخ باروری، شیب مناسب و قابل قبولی بود و با منطق جمعیت‌شناسی هماهنگی داشت، مشکلی وجود نداشت. اما جمعیت به یک باره جهش داشته است و اکنون کندي و عدم رشد جمعیت و ترك موالید به يك باره «چاله جمعیتی» ایجاد کرده است. در واقع افراط و تفریط در این قضیه محسوس است. چون به يك باره در دهه شصت رشد عجیبی از جمعیت داشتیم و در دهه هشتاد با کندي رشد مواجه شده است. این شیب کاهش نرخ و افزایش باروری چون ملایم نیست و هماهنگی در آن وجود ندارد، باعث بروز «چاله جمعیتی» شده است. چاله جمعیتی بسیار به کشور آسیب می‌زند. پیری جمعیت يك معضل است و مورد بعدی این است که چاله جمعیتی ایجاد شده است. زیرا تمام امکانات که برای کثرت جمعیت در نظر گرفته شده بود بلا استفاده می‌ماند و هیچ کاربردی نخواهد داشت و يك سرمایه به باد رفته‌ای را برای اقتصاد کشور به همراه می‌آورد.»

در اهدای امتیاز تشویقی فرزندآوری حرمت خانواده‌ها حفظ شود

دکتر جعفر بای، در بحث اهدای بسته‌های تشویقی معتقد است باید حرمت زوجها حفظ شود. او می‌گوید: «بسته‌های تشویقی نباید به‌طور مستقیم باشد که انگار توهین است و جوان فکر کند دارند درخصوصی‌ترین مسائل او دخالت می‌کنند. وقتی در دولت پیشین اعلام می‌کنند: بچه بیاورید و یک میلیون تومان هدیه بگیرید، درست نیست زیرا این اقدام پاک کردن صورت مسئله است. باید در زمینه کاهش نرخ باروری، مسئله شناسی انجام شود. باید عوامل کاهش مولید بررسی شود.

باید تلاش شود مبني بر اینکه تمام سیاست‌ها غیرمستقیم و فرهنگی باشد. باید دانشگاه‌ها، مدارس، صداوسیما و ارشاد و خانواده‌ها در این زمینه بیشتر تلاش کنند. باید مقابله کنیم در مقابل تغییرات فرهنگی عجیبی که منجر به اتفاقات شگفتی در جوانان شده است. تغییرات فرهنگی چنان شتاب فزاینده‌ای پیدا کرده است، که شکاف نسلی اگر فقط بین فرزندان و والدین بود حالا بین خود فرزندان در حال ایجاد است. به‌طور مثال: برادر بزرگ‌تر و کوچک‌تر اختلاف نسلی‌شان مشهود است و شتاب تغییرات فرهنگی عنان اختیار را از نهادهای فرهنگی گرفته و باید نهادهای فرهنگی را کارآمد و اثربخش کنیم. باید این نهادها نقش واقعی خود را در جامعه ایفا کنند. تا پدر و مادر جوان از فرزندآوری ترس نداشته باشند به‌دلیل اینکه فرزند ادامه‌دهنده راه آنها نخواهد بود.»

کشوری که جمعیت کافی نداشته باشد مورد استعمار قرار می‌گیرد

رئیس شورای فرهنگی نهاد ریاست‌جمهوری با اشاره به رشد جمعیت و اهمیت آن از دیدگاه اسلام و مقام معظم رهبری بر لزوم کاهش سن ازدواج و افزایش جمعیت تأکید کرد. حجت‌الاسلام و المسلمین سیدرضا اکرمی در سخنرانی پیش از نماز جمعه هفته گذشته گفت: رشد جمعیت توصیه موکد سال گذشته رهبر معظم به خراسان شمالی و بجنورد بود. در رابطه با رشد جمعیت باید گفت کارشناسان وقتی در رابطه با پیشرفت و توسعه یک کشور سخن می‌گویند گاهی به مساحت، تکنولوژی و فن‌آوری، سرمایه و منابع تحت‌الارضی و در نهایت به جمعیت اشاره می‌کنند. رئیس شورای فرهنگی نهاد ریاست‌جمهوری افزود: تقریباً تمام کارشناسان معتقدند جامع‌ترین نظریه در عوامل توسعه مربوط به جمعیت است. وی ادامه داد: اگر کشوری مساحت و منابع و ثروت، معادن تحت‌الارضی هم داشته باشد ولی جمعیت و نفرت کافی نداشته باشد مورد استعمار قرار می‌گیرد البته منظور از جمعیت، جمعیتی دانا و توانا، با اراده، با ایمان و اعتقاد، منسجم و قابل تلاش است.